

Viite: OKM:n lausuntopyyntö OKM/53/040/2012; 25.6.2012

Asia: Toimenpideohjelmahdotus saamen kielen elvyttämiseksi/ OM:n lausunto

Lausuntonaan koskien työryhmän ehdotusta ”Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi” oikeusministeriö toteaa seuraavaa.

Oikeusministeriö pitää saamen kielen elvyttämisohjelmaa ensiarvoisen tärkeänä. Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan ”Saamelaisilla alkuperäiskansana ... on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisessa säädetään lailla.”. Lisäksi perustuslain 121 §:n mukaan saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

Saamen kieli on edellytys sille, että saamelaisille alkuperäiskansana kuuluvat oikeudet voivat tosiasiaassa hyvin toteutua. Tiedossa on, että kaikki kolme Suomessa puhuttua saamen kieltä, ja erityisesti pienemmät inarin- ja koltansaamen kielet, ovat uhanalaisessa asemassa. Näin ollen saamen kielen elvyttämisohjelma on tärkeä ja erittäin ajankohtainen hanke. Oikeusministeriö toivoo, että työryhmän esittämä ehdotus toimenpideohjelmaksi voitaisiin viivytyksettä hyväksyä, ja että tarvittavat toimenpiteet kielen elvyttämiseksi saadaan mahdollisimman pikaisesti käynnistettyä. Oikeusministeriö pitää tärkeänä sitä, että ohjelmaa valmistelleessa työryhmässä sekä laajemmassa taustaryhmässä oli edustettuna laaja-alainen asiantuntemus ml. Saamelaiskäräjiltä. Myös oikeusministeriöllä oli edustus molemmissa kokoonpanoissa.

Saamen kielen oppimisella on luonnollisesti keskeinen merkitys kielen säilymiselle elinvoimaisena. Näin ollen työryhmän ehdotukset kielipesätoiminnan – josta on saatu hyvät kokemukset – vakinaistamisesta ovat tärkeitä (ehdotus 1). Samoin on tärkeää kehittää saamen kielen opetusta sekä saamelaisten kotiseutualueella että sen ulkopuolella. Koulujen opetusta koskevista tiedoista tiedetään, että toistaiseksi saamen kielen opetus saavuttaa vain varsin harvoja erityisesti muualla kuin kotiseutualueella asuvia. Jotta kunnilla olisi opetuksen järjestämiseen myös käytännössä mahdollisuudet, on ehdotus etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen kehittämisestä (ehdotus 3) tärkeä. Tämä antaisi myös edellytykset selvittää mahdollisuuksia säätää kunnille velvollisuus järjestää perusopetuksessa saamen

kielen opetusta saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella, mikäli vähintään kahden oppilaan huoltajat tätä pyytävät ja saame on yksi näiden oppilaiden perheiden kielistä (ehdotus 4).

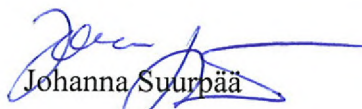
Kielellisten oikeuksien näkökulmasta oikeusministeriö pitää tärkeänä sitä, että työryhmän ehdotukseen sisältyy erillinen jakso koltansaamen kielen ja kulttuurin elvyttämiseksi erityistoimenpitein. Oikeusministeriö tukee sitä, että mm. ehdotuksessa 15 toteutettavia toimenpiteitä (kolttsaamelaisen kieli- ja kulttuurikeskuksen perustaminen Sevettijärvelle) suunnitellaan toteutettaviksi yhteistyössä kolttakulttuurisäätiön ja kolttien kyläkokouksen kanssa.

Ehdotus 18 käsittää toimenpiteitä erityisesti yhdenvertaisuussuunnittelun paremmaksi hyödyntämiseksi saamen kieleen liittyvien oikeuksien käytännön toteuttamiseksi. Hankkeella on yhtymäkohtia oikeusministeriössä valmisteilla olevaan yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamishankkeeseen, jonka ennakoidaan valmistuvan vuoden 2013 aikana. Oikeusministeriössä on vireillä muitakin hankkeita, joilla on yhtymäkohtia saamen kielen elvyttämisohjelmalle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Näitä ovat käynnissä olevat neuvottelut pohjoismaisen saamelaissopimuksen aikaansaamiseksi, ILO:n 169 sopimuksen ratifiointiedellytysten selvittäminen sekä saamelaiskäräjälain uudistamista koskeva hanke. Myös mm. valtioneuvoston hyväksymään kansalliseen perus- ja ihmisoikeustointaohjelmaan ja sen seurantaan sekä vuonna 2013 annettavaksi suunniteltuun valtioneuvoston kielikertomukseen sisältyy saamea koskevia osuuksia.

Kansliapäällikkö

Tiina Astola

Johtaja

Johanna Suurpää

JAKELU Opetus- ja kulttuuriministeriö
OM/ LAVO, HALY, Brännkärr